

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamiások küldendők.

Megjelen belenként egyszer szombaton, másfél lve.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, felévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

ÓRÁK

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztlő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

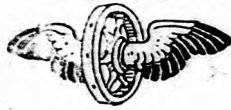
Pontos
kiszolgálás;
jutányos
árak!

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műórási és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körút 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 3		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716*)	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11		tvsszsz	¹⁾ Érmihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	1708	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértess	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		tvsszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértess
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	4 56		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		tvsszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárads, Püspökladány	1744	2 51		tvsszsz	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértess, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértess, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		vv.	¹⁾ Derecske
					1712	9 46		szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		mtv.	Hajdunánás
					4203	10 07		szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		"	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHAZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
ajánlások küldendők.

Megjelen belenként egyszer szombaton másfél lapon.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Lelkészszenteléskor a felszentelés után elmondott imádság.

Lelkünk, testünk teremtője, imádandó Atya Ur Isten! Első és utolsó azokban, a melyek voltak, vannak és lesznek! Te adtál lételt a kezdetben nem lévő semminek s korlátot nem ismerő akarattal te formáltad a nagy mindenséget. Te teremtetted az embert is saját céljaidra s gondodat reá vetvén te hivatad őtet a társaságos életre, hogy ott hivatása szerint éljen s elvégezze a munkát, mely reá bízott. Te akartad, hogy legyen ezen a földön anyaszentegyház s ebben ma is és mindörökké a rendnek lelkére s választottaid üdvösségére te vigyázol. Reád figyelnek az egek, intésedre mozognak a földek és tengerek s mindenre kiterjedő jóvoltodról beszélnek magasságok és mélységek.

Reád figyel, hozzád száll azért a mi lelkünk is, midőn végzett munkánkra áldást kérünk, s hogy fogadásunkat megtarthassuk, — a kegyelem, az erő és a hatalom kufejét bizodalommal kerestük.

Hitünk fejedelme, néped erős győzedelme, Megváltónk Ur Jézus Krisztus Fiu Uristen! Igaz ígéréteben változhatatlan Atyád hozzánk való szerelme tebenned öltött testet s te eljöttél az idők teljességében, hogy bűneinkért eleget téve, bennünket az igaz Istennel megbékéltess és sebeinket meggyógyítva, bennünket tudományoddal örökéletre vezess.

Lelki örömben megújulva hálatelt szívvel tekintünk reád, mint főpásztorunkra s magasztaljuk a te nevedet, hogy haláloedban, melyet érettünk szenvedtél, utat nyitottál nekünk az életre s idvezítéssel a mi igazságunkat visszaszerzed. És ez a mi örömünk hitté magasztosul, ha ígéretdre gondolunk s megemlékezünk azokról, melyekben a te hiveidnek biztatást adtál, hogy velök maradsz mind a világ végéig s számukra helyet készítesz a te mennyei Atyádnál.

Oh! váltsd be hát a te ígérétedet velünk szemben is és a mi támogatásunkra előállva segélj, hogy mindenestől fogva neked adjuk magunkat, benned találjuk fel egyetlenegy szabadtásunkat. Szentségnek Istene, a tanítványokra egykor szélnek zugásában, lángok között alászállott Szentlélek Uristen! Te voltál munkás az apostolok tanításában, mikor azok prédikálni kezdettek; te erősítetted hitöket, mikor a nehéz küzdelmek között csüggedeztek; benned és általad találtak vigasztalást, mikor a hitetlen világ üldözöbe vette őket és kigunyolta reménységöket. És mi tudjuk, hogy aki voltál, ma is az vagy. Szentségnek forrása, világosságnak kufefeje, erőnek osztogatója s szomorú sziveknek édes vigasztatója. Tudjuk, hogy a te munkád által épül ma is az anyaszentegyház s hogy mennyei erőd van a pásztorokkal, mikor a Krisztus nyáját legeltetik s te vezérelled a jóra életünket, „hogy Istenünket tiszteljük, embertársainkat szeressük s magunk józanul viselhessük.“

Szállj azért hozzánk Szentlélek Uristen, emeld fel szívünkben az igazság fáklyáját s annak fényénél légy vezérünk, míg e világban bujdosunk! Atya, Fiu, Szentlélek mélységes titokkal, teljes Szentháromság, egy örök Isten. Nevedben gyültünk össze a te oltárod körül; nevedben esküdtünk a tudományra, mely által közöttünk a te országod épül és nevedben hivatuk és bocsátjuk el a pásztorokat a te ígéd és evangéliomod hirdetőiül. Oh! engedd, hogy ez a név tartson meg minket továbbra is a hűségben, a melyet fogadtunk s te nyiss utat előttünk a menyországba, hova hitünk szerint el is jutunk, — kegyelmedből a Jézusért. Ámen.

Eröss Lajos.

Gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok egyházkerületi közgyűlést megnyitó beszéde.

Főtiszteletű és Máltóságos egyházkerületi közgyűlés!

Tisztelettel van szerencsém a közgyűlés megjelent tagjait üdvözölni. Egyházi közéletünk tényezői közül legutolsó közgyűlésünk óta többeket ragadott el a halál. Ez alkalommal azonban csak protestáns tanügyünk három elhunyt munkásáról kívánok megemlékezni.

Meghalt *Thót Ferencz*, debreceni főiskolánk régi jeles tanára, ki magas kora miatt már évek óta élvezte a megérdemelt nyugalmat. Meghalt *Elek Lajos*, főgimnáziumi tanár, ki szintén évek óta volt már nyugdíjban s ki nem csak középiskolai tanügyünknek, hanem főiskolánk anyagi ügyeinek is hasznos és értékes munkása volt. S meghalt legjavakorában és váratlanul *Zalányi János*, debreceni főiskolánk jeles tanára. Meltóztassanak ezen jeles tanférfiakról kegyeletesen megemlékezni.

Már más alkalommal is reámutattam, a mostani időknek és viszonyoknak református egyházunkra nézve kedvezőtlen voltára. Fájdalom, ebben a tekintetben valami nagyon kedvező fordulatról most sem tudok beszámolni. Azt azonban mégis felkivánom említeni, hogy a „Ne temere” kezdetű pápai dekrétum intézkedése, mely azáltal, hogy a vegyes házastársak ügyét a hazai törvényekkel ellentétesen rendezte, egyházunkra oly nagyon sérelmes volt, talán a kormány, talán a római katolikus főpapság közbenjárására éppen akkor, amikor a két protestáns egyház közös bizottsága e tárgyban a kormánynál előterjesztéssel kívánt élni, némi enyhítést nyert, a mennyiben a provida bulla érvényesítése hazánkban is érvényben van.

A debreceni négy karu állami egyetem ügye a zavaros kül- és belpolitikai viszonyok miatt egyetlen lépést sem haladt előre, s ennél fogva, mint ezt már a múlt alkalommal is megjegyeztem, nekünk vissza kell térnünk az eredeti tervhez, a tanári képzővel összekötött filozófiai fakultáshoz s ennek fejlesztésén kell munkálkodnunk mérsékelt tehetségünkhöz képest. Több ilyen irányu javaslat lesz ez alkalommal is a közgyűlésnek előterjesztve.

Azon körülmény, hogy évtizedek óta egyházkerületünk püspöki székében igen magas koru s ennél fogva gyenge testi erővel bíró lelkészek ültek, okozta azt, hogy több, törvényeink által előírt püspöki teendő nem volt teljesíthető.

Igy pl. 7 év óta nem volt lelkézszenvelés, püspöki egyházlátogatás pedig évek óta nem volt. Most, hogy kerületünk püspöki székében aránylag elég fiatal s aztán munkaképes lelkész ül, a lelkézszenvelés a mostani közgyűlés keretében fog megtartatni.

A főtiszteletű püspök ur a püspöki egyházlátogatásokat is megkezdette és pedig egyházkerületünk legtávolabbi vidékén a békésbányai egyházmegye bánati részeiben. Miután püspök urat utjának egy részén én is elkísértem, saját tapasztalatomból állithatom, hogy a püspöki vizitatio mindenütt a legkedvezőbb hatással volt híveinkre. De egyszersmind azt is saját tapasztalatomból állithatom, hogy a missiói munkálkodásnak kerületünkben, de talán az egész országban nincs kedvezőbb terrenuma, mint éppen a Békésbányai egyházmegyében. Ha csak a szétosztott csontokat össze tudjuk szedni s azokat megtartani, már akkor is nagy és fényes eredményt értünk el.

Éppen azért abban a nézetben vagyok, hogy az egyházmegyének, kerületnek, mint az egyetemes konventnek is az eddigieknél sokkal nagyobb mértékben ki kell terjeszteni gondját ezen hálás missiói területre. Ha ezen a téren eredményeket érünk el, ezzel nemcsak egyházunk ügyének, de a magyar nemzeti ügynek is nagy szolgálatot tettünk.

Most a megjelent közgyűlési tagokat még egyszer ünnepélyesen üdvözölve, a közgyűlést ezennel megnyitom.

Lelkézszenveléskor mondott püspöki beszéd.

Debrecen, 1909. június 2.

Keresztyén atyámfiai az Ur Jézus Krisztusban! A Mózes 2-ik könyvében (29. r.) részletesen le van írva az a szertartás, mellyel Áron és az ő fiai az ő papi méltóságukba ünnepélyesen beállítottak, *hogy legyen szent mind az ő, mind az ő fainak szolgálatja.* (9.)

Ezt a leírást pedig a szentiró a következő parancsolattal vezeti be: „örökkévaló szertartás legyen ez Áron és az ő magvának ő utánna” (2. Móz. 28. 43.)

És ime most ti is azért sereglettetek itt egybe Tiszteletes atyafiak, testvéreim az Ur Jézus Krisztusban, — hogy a munkára, melyben különben a törvényes és külső elhívás folytán, immár eddig is foglalatatosok valátok, magatokat az Isten színe előtt és mielőttünk ünnepélyesen

felajánlván és el is kötelezvé, ezzel egyszersmind „felgerjesszéték magatokban az ajándékot, mely adatik nektek, — felülről, — a prófétálásra a tanítóknak kezeiknek rátok való vettetések által“ (1. Tim. 4. 14 és 2. Tim. 1. 6.) és hogy a mi rendtartásunk- és formáserint is bévétesetek abba a testületbe, melynek tagjai arra vannak hivatalva, hogy „prédikálják az ígét mind alkalmas, mind alkalmatlan időben“ (2. Tim. 4. 2) s „viseljének gondot magokról és az egész nyájról, melyben a Szentlélek őket vigyázókká tette az Isten anyaszentegyházának legeltetésére, melyet tulajdon vérével keresett“ (Csel. 20. 28).

De ha már most ezt a mi dolgunkat nézitek, ebben alig találtok valami olyast, ami benneteket a Mózesi szertartásra emlékeztetne. Nincsenek szent ruháink a saját dicsőségünkre és ékességünkre; (2. Móz. 28. 2.) nem ismerjük sem a Hósent, sem az Efódot (4); boglárokkal és drága kövekkel ékes vállravetőt sem hordunk; szivünkre az Urimot és Thummimot nem teszszük (28. 30.); drága kenetnek olaját senki fejére nem töltünk; (29. 7.) áldozati tulkokat le nem vágunk, el nem égetünk (29. 14.); és azok vérét oltárra nem hintjük (29. 16.) . . . Egyszerű, — fény és pompa nélkül való itt minden, mint a virág illata, amit látni nem, csak érezni lehet és mint az a felülről jövő esőcsepp, mely a földre aláhullván, életet a gyökerekben kelt s erejét bent a szervezet titkos méhében láthatatlanul fejti ki.

Noha azonban ez így van, ne gondolja senki, hogy mi az Isten törvényét megszegjük és hogy reátok üres és lélek nélkül való szertartások igáját vetjük. Megfordítva: „az Istennek az igazsága a Jézus Krisztusban való hit által jelent meg“ (Róm. 3. 22.) s mint az Újtestamentumnak a Jüda nemzetségéből támadt s magát éretünk feláldozott papja (Zsid. 7. 14.) a mi Idvezítőnk az ótestamentomi áldozatokat eltörölvén, ezekkel együtt egyszersmind „eltörölte a ceremóniáknak ellenünk való kezünk írását is“ (Kol. 2. 14.) s ekként a törvény „mely a következő jónak csak árnyéka volt, nem a valóságnak kimetszett formája“ (Zsid. 10. 1. és Kol. 2. 17), reánk nézve Ő általa lelkivé lett és lélekben kötelez bennünket. De a régi rend csak a külső és mellékes körülményekre nézve változván meg, a nélkül, hogy a körül a lényeg is változott volna, — reátok, mint akik a Krisztusban akartok az Urnak szolgálni, azok a köteleességek, melyeket az ótestamentomi papság fényes ceremóniák között magára vállalt, — amennyiben azok a lelkiekre tartoznak, — ezek nélkül a

pompás ceremóniák nélkül is érvényben maradtak; sőt benneteket sokkal inkább köteleznek, mint amazokat, mert megvagyon irva, hogy azok „csak a mennyei dolgok példájának és árnyékának szolgáltak“ (Zsid. 8. 5.), de a ti Mesteretek „az Istennek ama Fija“ (Ján. 1. 50.) aki bennetek él (Gal. 2. 20.); bennetek lakik (Zsid. 3. 6.); s Lelkével „minden igazságra vezérel titeket“ (Ján. 16. 13.), hogy világosan lássatok s „megértsétek, mi legyen az Urnak akarata“ (Ef. 5. 17.) mind magatoknak, mind másoknak idveségére, mind pedig az Isten országának terjesztésére.

Annakokáért mivelhogy ilyen munkára hivatottok el, mielőtt fogadást tennétek, hogy a szolgálatban, mely reátok vár, hüen eljártok, — „kísértétek meg, ha vagytok-e a hitben és próbáljátok meg magatokat, ha vajjon a Jézus Krisztus bennetek vagyon-e?“ (2. Kor. 13. 5.) s feleljétek meg nekünk, hogy készek vagytok-e magatokat a lelkipásztori hivatalra esküvel elkötelezni?

Ha így van, jobb kezeteket szivetekre tévén, mondjátok el az esküt.

* * *

Tiszteletes atyafiak, testvéreim az Ur Jézus Krisztusban! Ez az eskü röviden magába foglalja mindazon köteleességeket, melyeknek teljesítése kint az életben reátok várokozik.

A keresztyén vallásnak legfőbb igazsága az, hogy az egy örök Isten mint Atya, Fiu és Szentlélek teljes Szentháromság jelentette ki magát a világnak. Ne felejtsetek soha, hogy csak az a keresztyén, aki ebbe hisz, — más senki! És ti erre esküdtetek meg; ennek következtében ezt hirdessétek. És mert ennek az igazságnak a forrása a Szentírás, intelk titeket, hogy tanulmányozzátok azt szorgalmasan s az legyen ti reátok nézve a ti tudástoknak legfőbb fegyvertára, ha a bün, a világ és a test kísértései ellen harcba kell szállanotok.

Minden emberi bölcsesség tökéletlen és időleges s mint a Prédikátor mondja: „ez is csak hujábalóság és a léleknek gyötrelme, mert az egyetlen meg nem egyenesíthetik és a fogyatkozás meg nem számlálthatik“ (Pred. 1. 14—15). Ezt ugyan többször megpróbálta már az idők folyamán megcselekedni a véges emberi ész, de vállalkozása sikerre nem vezetett soha. Rendszeret konstruált; különböző iskolákat rendezett be s ezekben minden erejét harcba vitte, hogy az élet nagy problémáját megfejtse és a tudomány

módszereivel a világot a boldogság útjára terelje. És végre is minden erőlködése kárba veszett! A tudás fájának a története bizonyítja, hogy annak gyümölcse nem mindenkinek való, sokszor fanyarizú és magában véve az ész soha sem volt képes arra, hogy az emberiséget könyveivel az igazi boldogság és haladás eszközeinek birtokába juttassa. Nem tehették ezt meg a pogány népek híres szent könyvei sem. A persák Zendavestája, a muhamedánok Koránja, a brahminok Védája, Confucius és Buddha tana és a többiek mind, csak egy-egy stációt jeleznek azon az uton, melyen a világ előre haladt, de a célhoz sem az egyik, sem a másik el nem vezetett.

Ez a hivatás egyedül a Bibliának volt fenntartva!

Lássátok: ez a könyv sok kötetre nem terjed; bibliotékákat be nem tölt; az idők divatos feltogásához sem alkalmazkodik, — sajnos, ma már a leginkább olvasott könyvek közé sem tartozik. . . . És mégis egyedül ennek köszönheti a világ azt a kevés jót, amivel még dicsekedhetik. Századok, évezredek tüntek el felette s az a Lélek, mely ennek lapjairól szól, ma is az, aki az égő csipkebokorban magáról jelt adott s az első pünkösztkor azokra a gyenge és megremült emberekre alászállott. És valamiképpen a nagy természetben nincs élet, de még csak fakadás sem a nap nélkül, azonképen nincs öröm, nincs erő, nincs üdv, nincs remény, nincs vigasz a mi életünkben sem a Krisztus és az ő evangélioma nélkül. Minden haladás, minden civilizáció, minden szeretet ebből a forrásból nőtt ki; ebből táplálkozik ma is; és ez a forrás soha el nem apad; meg nem tesped. . . . mindig friss, mindig élő! . . . Mert az Isten igéje az, melyről írva van hogy „*az ég és a föld elmulnak, de az Isten beszédei semmiképpen el nem mulnak.*“ (Máté 24. 35.)

Ezt az igét predikáljátok szeretett testvéreim s főképpen a Krisztus evangéliumát hirdessétek, mert „*Istennek hatalma az, minden hívőnek idvességére.*“ (Róm. 1. 16.)

És szolgáltassátok ki egyházunk rendtartása szerint a sakramentomokat. A mi egyetlen hivataltalan bevett hitvallásunk t. i. a 2-ik Helv. Hitvallás megemlékezik arról, hogy az egyházi szolgák tiszte sokak szerint e kettőben áll: a Krisztus evangéliumának tanításában és a sakramentumok helyes kiszolgáltatásában. Az elsőről már szólottam s most a másodikról ennyit:

Azok a sakramentumok magukban véve senkit nem idvezítenek ugyan, mert hiszen megmondta Pál apostol, hogy „*ingyen Isten kegyel-*

méből a Jézus Krisztusban lett váltság által igazolunk meg“ (Róm. 3. 24.) de olyan szent jegyek és zálogok azok mégis, melyek erősítenek és biztosítanak bennünket azok felől a kegyelmi ajándékok felől, melyek nélkül nincs idvesség; s egyszersmind utat nyit azokban és azok által a Szentlélek, hogy bennünk a hit hasznos gyümölcsöket teremjen.

És mert különbség vagon a látható és láthatatlan egyház között s Isten azt akarja, hogy az elválasztottak itt e földön látható egyházi szervezetben éljenek — ez a szervezet pedig sok különféle vonatkozásban van az állami, társadalmi, és más egyházi alakulatokkal, — kérek titeket, hogy egyházunk törvényeit mind magatok tiszteletben tartsátok, mind másokkal tiszteletben tartatni igyekezzetek; jogaink sok áldozatok árán s nagy önmegtágadással biztosított egyházi szabadságunk és függetlenségünk felett éber szemekkel őrt álljatok s ezeket a Jákób tállencségeért áruba soha ne bocsássátok; mert mi, mint egyház csak addig élünk, míg szabadok vagyunk; ellenben mi megszűntünk létezni, ha szabadságunkról és függetlenségünkről lemondottunk.

Általában véve ne legyen az általatok letett eskünek egyetlenegy olyan pontja sem, melylyel szemben adósok maradjatok, mert „*nem hagyja az Ur büntetés nélkül azt, ki az ő nevét hiába veszi.*“ (2 Móz. 20. 7.)

Ezek után pedig szeretettel kérek benneteket, hogy az Ur szolgálóihoz illő alázatosság bizonyosságára hajtsátok meg térdeiteket, hogy az apostoloktól vett szokáshoz hiven kezeinket reátok vethessük.

* * *

Most már nincs egyéb hátra, mint hogy kibocsássunk benneteket annak nevében, kinek nevében szólottam hozzátok eddig is. De tudnotok kell, hogy az a világ, ahova mentek, nem fog benneteket mindig kész szívvel fogadni. Ellenkezőleg: a testnek bölcsesége sokszor feltámad majd ellenetek, mivelhogy ti a léleknek predikáltok; „*a test pedig a lélek által törekedik, a lélek pedig a test ellen és ezek egymással ellenkeznek, hogy ne cselekedhessétek azokat, a melyeket akartok.*“ (Gal. 5. 17.)

Mikor Idvezítők az ő tanítványait egy alkalommal az ő jövő sorsuk felől akarta tájékoztatni, azoknak a többek között ezt mondja: „*fogva visznek titeket a bírák, tanácsosok, gyülekezettek eleikbe; megverettettek és a tisztartók és királyok eleikbe vitettek én érettem — és minde-*

nek előtt gyűlölségesek leszek az én nevemért“ (Márk. 13. 9. 13.) Istennek legyen hála, a világ annyira már fejlődött, hogy azoknak, a kik az evangéliomot hirdetik, legalább nálunk és ez idő szerint nem kell félniök az itt leirt lelki és durva bántalmaktól; de a gyűlölet és ellenmondás tüze még mindig emésztő lánggal lobog körülöttünk és az igazság ellen s legyetek rá elkészülve, hogy mikor majd kint az életben a bün kemény sziklavárait döngetitek s Isten segedelmével talán meg is mozgatjátok, akkor bizony sok por, sok szenny fog azokról a kimozdított kövekről reátok vissza hullani és nem egyszer jő el majd az ellenség, hogy tiszta vetéseitekbe konkolyt hintsen s benneteket megcsufoljon. Mert az Isten országa ma is csak épülő félben van s annak falai körül állandó harc folyik.

De ti ne csüggedjétek; sőt „erősödjétek meg a Krisztus Jézusban való kegyelem által“ (2. Tim. 2. 1.) nem felejtvé el. „*hogy ha tusakodik is valaki, nem keronáztatik meg különben, hanemha igazán tusakodik*“ (2. Tim. 2. 5.)

Én jól tudom azt, hogy ez a tusakodás nagy önmegtagadással jár s bizony azoknak, a kik örüllök, sok kitartásra és sok türelemre van szükségök. De az Idvezítő azt mondotta: „*ha valaki akar engem követni, tagadja meg magát és minden napon vegye fel az ő keresztjét és kövessen engemet*“ (Luk. 9. 23.) Ez az önmegtagadás, ez a türelem és keresztviselés a mi sorsunk, de egyszersmind ez a mi dicsőségünk is, amiben a mi munkánk sikerének a kulcsa rejlik. Azért mikor erre intelek és elbocsátlak titeket, egyszersmind szívetekre kötöm Pálnak Titushoz intézett ama mondását is: „*mindenestől fogva magatokat példálul adjátok a jó cselekedetekben; a tudományban mutassatok épséget és méltóságot, tiszta ígét feddhetetlent, hogy aki annak ellene veti magát, megszégyenüljön, semmi gonoszt nem tudván ti felőletek szólani*“ (Tit. 2. 7—8.)

* * *

Istennek népe, keresztyén atyámfiai! „*Higyjétek a próféták beszédeinek és jó szerencsések léstek*“ (2. Krónik. 20. 20.) olvassuk a Krónikák könyvében. Pál apostol meg azt adja utasítással a korinthusbélieknek, hogy „*becsüljék meg azokat, akik a szenteknek való szolgálatra adták magukat és szolgálnak és munkálkodnak az egyházi szolgálatban*“ (1. Kor. 16. 15. 16.) Ezek az atyafiak, kik előttettek állanak, ebben a szolgálatban forgolódnak. Nem dicsekedhetnek ugyan ők a prófétáknak adott csodatevő erővel

de, „*az igazság beszédét hasogatják*“ (2. Tim. 2. 15.) s „*példálul szolgálnak nektek a Krisztusban az örökéletre*.“ Azért tekintsétek őket úgy, mint az Isten titkainak sáfárait s becsüljétek meg bennük mindenkor az ő hivatásokat. Mindenekfelett pedig nyissátok meg a ti szíveteket az ige előtt, amelyet hirdetnek; legyetek annak buzgó hallgatói és igaz megtartói, hogy így megerősödven és meg is maradván a hitben „*sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem hatalmasságok, sem a jelenlevők, sem a következők, sem magasság, sem mélység, és semmi egyéb teremtett állat el ne szakaszthasson benneteket az Istennek szerelmétől, mely vagyon a mi Urunk a Jézus Krisztusban*.“ (Róm. 8. 38—39.)

Minthogy pedig minden áldás és jó adomány onnan felül az egekből száll alá az emberekre, jertek és imádkozzunk a mi Istenünkhöz.

A mi hivatásunk.

— Válasz Andrassy Kálmánnak. —

Kedves Kálmán! Testet, lelkét fárasztó kéthetes utam és más nehéz s szomorú dolgaim miatt késett eddig e pár sorom arról: „*Hogyan predikáljunk?*“

Talán el is maradhatna végképen. Hiszen nézetemet te már leköszölted, én meg ma is, cikkeid után is megmaradok mellette.

Vitára nem is számítva, azt irtam én:

... „*A bibliát kell predikálnunk, azt a lelkét, ami abban vagyon: a Krisztust, az ő lelkét, evangéliomát!*“

... „*Nem magamat kell predikálni, hanem a Krisztust, de lelkemtől kell vennem a gondolatokat, melyekkel őt prédikálok.*“

... „*Közölnünk kell hiveinkkel — Pál példája, mondása szerint — nemcsak Isten evangéliomát, hanem a magunk lelkét is.*“

E szavaim talán feleslegessé teszik, hogy védekezem az ellen, a mit rólam mondasz: mint ha én a predikálás alapját, igaz hatalmát az én lelkembe, vagy helyesebben: a predikáló lelkületébe helyezném?

Nem is ezen mondás ellenében szólalok fel, hanem mert vele kapcsolatban te kockáztatasz néhány túl merész állítást.

Első ez: *Nekünk, Krisztus tanítványainak csak azt az igazságot lehet haszonnal hirdetniünk, a mely a bibliában van megírva és nem azt a*

véleményt, a mely a magunk lelkében visszatükröződik."

Kijelentésednek már első felét sem irom alá.

A bibliában megirt igazság Isten lelke által az örök fejlődés törvényei szerint az idők folyamán új és új igazságokat termelhet. — Micsoda égisz erő új igazságok születtek az ő testamtomai igazságok nyomán — csak magában a hegyi predikációban: egy új lelki világ alapjai! Vajon két ezer év óta, az élet annyi új alakulata, változó viszonya közepette nem fogantak volna az emberi lelkekben Isten lelke által a biblia és Krisztus szelleme szerint való új igazságok: méltók, hogy hangozhassanak szószékünkben s predikátoraink ajakán?

De tekintsünk el ettől. Fogadjuk el, hogy a bibliában már megirtott igazság lehet csak jogos alapja predikációinknak. De az is bizonyos, hogy a bibliai igazságok élő, ható és életet adó predikációkká csak úgy lehetnek, ha őket az élet számára felöltözteti a predikátor lelke s körülragyogja az a vélemény, mely rólok abban visszatükröződik, ha a betűhöz jó a lélek, mely azt megeleveníti.

Mert mi a predikáció?

Nem egy bibliai igazságnak pusztá felolvasása, bekiáltása a gyülekezetbe, hanem annak teljes megvilágítása, a lelkekbe és az életbe belevitele s ott élővé és alkotó erővé tétele. Ez pedig csak úgy lehető, ha az a bibliai igazság a predikátor lelkén átszűrődik s annak kincsévé válva jut a hallgatókhoz.

Minden bibliai igazság olyan, mint egy-egy napsugár: előragyogó fény az örökélet és világosság forrásából. Hány napsugár száll el a nélkül, hogy gyujtana. De fogd fel a napsugarakat egy üveglencsén s rajta átszűrődve annak tüze van, mely a drágakövet is elégetheti. . . . Hány bibliai igazság tűnik el így tüzet nem adva. Vajon nem lehet-e ilyen üveglencse a predikáló lelke, mely felfogja s magán át bocsátva a bibliai igazságokat — e lelki fénysugarakat — lelkeket gyujtó tüzzé teszi őket?

Azok az apostolok, reformátorok, hitvitázók nem így adják-e a biblia igazságait hivaiknek lelkükön át bocsátva, saját véleményükkel megvilágítva? És nem így válhatik-e bennünk is valóra a Pál apostol szava: „Hála legyen az Istennek, ki az ő esmerésének illatát mi általunk megjelenteti!”

Am szerinted ez nálunk nem lehet mert „az anyagi dolgok, változások, viszonyok lelkünket lekötik, erkölcsi erőnket lenyűgözik, Isten lelkének képe elhomályosul egész lényünkön és leszünk szol-

gazzarnokok holott szabadságra vagyunk elhiva“. Szerinted „a magunk lelkében nem bizhatunk, bármennyire telítve van is a mi Krisztusunkkal mert a világ lelkével telítve van.“

De ha ez igazán így van „járhatunk-e a Krisztus képében követségben?“ állhatunk-e jogosan s a lelkekre hasznosan a szószékbe predikálni?

Hiában kiáltom én hivaiknak, hogy valami irva van a bibliában, ha ők látják, hogy nincsen irva az én lelkemben. Hiában van a bibliában a mi szabadságlevelünk, ha az én lelkem azt olvasni s igazán értelmezni nem képes. Hiában van a bibliában minden jónak értéke, ha a szivemben nincs, mert akkor ama bibliai mértéket sem tudom én használni. Ha az én lelkemben tükröződő vélemény ellentétes a biblia igazságával és nem való a szószékünkbe, úgy én magam sem való vagyok oda. Jobb ha leteszem palástomat, mint sem hogy zengő érc, pengő cimbalomként, nem érzett, sőt véleményemmel nem összhangzó igazságot hazug módon, bádgyadtan hirdessek.

Csak ha úgy predikálhatok, hogy a biblia, az Isten evangélioma mellett a magam lelkét is közlöm hivaikkal; csak akkor lehet *predikatori egyéniségem* s annak hivaikra ható ereje, mert csak akkor létesülhet lelki, élő kapcsolat köztem és azok közt. S ha ez nincs: „hiában való az én predikálásom, hiában az ő hitők is!“

* * *

De szerinted nemcsak lelkünket, véleményünket nem szabad adnunk a predikációban, hanem az életet sem szabad predikálni.

Azt irod: „*Templomi beszédem tárgya és tárgyalása nem indulhat ki a napi eseményekből, vagy az én egyéni érzéseimből*“ és ismét: „*Nem szegődhetünk időkörök, vélemények, hangulatok, karkövetelmények hangadóivá, pártolóivá, vagy ellenzőivé.*“

Ugyan Kedves Kálmán! hogyan gondolod ezt? Templomunk ott van a község közepén. Ha e felett napfény ragyog, annak ablakán is besüt az, oda is behallik az e felett hangzó menydörgés, s ha vihar tépi ezt, amannak is csapdossafalait. A hivaik kis házaikban laknak s körülöttök folyik az élet; a piacon át, emberekkel beszélve jönnek predikációm hallgatására s látják, hallják még a félreeső helveken is mohón olvassák a napi eseményeket. Én sem vagyok karthauzi bárát, ki a világtól elfalazott kolostorban élnek. A világban élve, annak erényei és bünei, öröme,

bánata, eseményei érintenek minket is, gyülekezeteinket is, sőt egyenesen azok teszik ki a mi tenyérynői életünket. Szabad-e és lehet-e a predikátornak szemét, fülét befogni mindez előtt? És hivatása-e, hogy az akár ezek, akár a kedélyek, lelkek hullámszája által felköltött érzések mellett hallgatva haladjon el?

Sokszor hangoztatjuk, hogy a keresztyénség nem minket akar kitépni a világból, melybe Isten helyezett, hanem azt akarja általunk újjá alakítani, megmésimteni Krisztus szellemében. De akkor e szellem hirdetésének: a keresztyén predikációnak is e cél szolgálatában kell állani. A predikátor figyelje a világot s annak életét, ez életnek jelenségeit, a lelki tanulságokban sokszor gazdag napi eseményeket; hátran nyuljon bele a szívekbe, az érzelmek világába; legyen merészsége és ereje, hogy a Krisztus lelke által vezetve megálljon a világot, vagy talán csak az ő szűk körét mozgó eszmék, érzelmek, hangulatok, korkövetelmények között s azok irányítására pártolva, ellenezve, ha kell ostromozva felemelje prófétáló szavát. Érezze, hogy őt is azzal bocsátotta el az Ur, a mivel Jeremiást: „Imé adom az én ígémet a te szádba. Imé prófétává teszek, hogy gyomlálj, ronts, vezess, törj, építs és plántálj!”

Nézd mesterünket: a Krisztust. Nem csak a természet jelenségei: az ég csillagai, a mezők liloma, terméketlen figefa, háztetőn levő verebecske indítják csodaszép beszédre — máskor a környező élet apró eseményei, egyes emberek eseményei és bünei, a társadalom ferdeségei, egyes osztályok jellemző gondolatai, korának hangulata, változó érzései adnak alapot predikálásához.

Nézd a predikáló Pált. Mikor ott áll Athénben a sok Isten számára állított oltár közt, becuklja-e szemét, némán nézi-e azt a szellemet, mely ott áldozik, imádkozik?

Nem a látottakhoz fűzi-e hatalmas predikációját? Nem egyéni érzéseiből kiindulva predikál-e Miletusban az efezusi gyülekezet véneihez? Nem száll-e szembe kora sok véleményével, követelményével mikor — az írások szerint — vettek zsidókkal, görögökkel sőt apostoltársai-val is.

De miért folytassam? Hiszen te magad is rájössz: „A társadalom-gondolat és érzés világába ennek változó hullámszája nyugvó pontot, irányt, erőt kell felmutatnom azon örök igazságban, melyet Isten lelke a bibliában helyezett el. Ez pedig csak úgy lehet, ha látom s feltüntetem azt a hullámszó életet s azt, hogy abba hogyan adható be ez a nyugvó pont, új, tisztább, holdogitóbb irány.

Kedves Kálmán! A keresztyénség nem el-

mélet, hanem élet. Célja nem tantételek felállítása, elvont igazságok megállapítása, hanem az élet megmésimítése, a világ fokozatos átalakítása Krisztusi alapokon. S e feladatot kell szolgálnia a keresztyén predikációnak is.

Én — bevallom — soha sem kerestem, nem is szerettem a predikációkban a merev dogmatizálást; nem találtam gyönyörűséget az exegetikai szörszálhasogató fejtegetésekben, nem kényerem az a homiletikai sablon, mely 2—4 kicirkalmazott pontozatokban a felvett bibliai szakaszt elméletileg alaposan megvitatja, precíz tantételekbe foglalja, de az életbe nem viszi. Az ilyen predikációknál sokszor hallani vélem az „Ember tragédiájából“:

„A szent tanok is sokszor átkotok
Mert addig csüritek, hegyezitek
Hasogatjátok, élesítitek
Mig örülség, vagy békó lesz belőle.“

Én, mondhatom, hallottam, olvastam predikációkat, melyeket kiátkozott volna a homiletika és az exegezis, mik nem meritették ki a felvett textust, sőt tán elcsapongtak attól, de azért a Krisztus, a biblia szelleme élt, lüktetett bennök és megvolt reám a hatásuk. Volt alkalmam látni, hogy a predikátor belenyult az életbe, a szívek közepébe, szembe szállt a kor véleményével, a társadalom hangulatával; hallgatói érezték, hogy az életet predikálja, (némelyik még azt is: „engem predikál“) de azért az ilyen predikációk életté lettek, közvetlenül, hatalmasan hatottak a lelkekre.

Mert az élet ott van előttünk, körülünk, — hiába akarjuk semmibe, vagy kicsibe venni. Ime te is nézed, hallod benne az „általános elégedetlenség és egymáson követelés piaci lármáját.“ De téged ez visszaijeszt. Töprengve kérde: „Ezt a lármát predikáljuk-e?”

Hát kedves Kálmán! nem ezt kell predikálnunk! De tudomást kell vennünk róla és belekiáltanunk, mint egykor kiáltott Jézus a viharzó tenger zugásába. S ha egész lelkünkkel s a Krisztus lelke szerint kiáltunk bele, — hinnünk kell, hogy lassankint a szelek és a tenger engednek szavunknak.

— — Panaszolod lelked keserűségével, hogy a mi keresztyénségünk messze jár az igazi Krisztianizmustól s hogy mi nem élünk krisztusi életet. Okát abban is keresed, hogy „nem bibliát, hanem a magunk hangulatos igazságát predikáljuk és gonosz módon még a bibliából alkalmazunk kiereszokolt bizonyosságokat.“

Jogos a panaszkod, én is kesergek veled! De ha bennünk és prédikálásunkban is van oka e panaszos állapotnak: nem inkább az-e, hogy nem nézzük, nem elemezzük az igazi életet, a mely előttünk folyik; nem annak viszonyait, követelményeit, mozgató eszméit; nem látjuk az idők jeleit; nem fejlődött ki kellőleg az érzékünk arra, hogy ebben a mai világban hogyan tudjuk mi termékenyvé tenni a bibliát és Krisztus szellemét? Bármily nemes fa csak úgy hozhat sok nemes gyümölcsöt, ha talaját is figyeljük, azt előkészítjük s számára alkalmassá tesszük. Mikor azt kívánom, hogy a predikátor az életet predikálja, azt kívánom vele, hogy a talajt, az egyes lelkeket, a társadalmat, a világot előkészítse az evangéliom, annak keresztyénsége számára.

És ime odajutunk, hogy a változó korról változni kell a mi prédikálásunknak. Nem elég, ha a lelkész csak a bibliát ismeri, ismernie kell e kort, a mai nemzedéket, gondolkodását, tetteinek s gondolatainak irányát, a nagy világot, a melyben élünk s a kicsit, melynek középpontja vagyunk, az idők jeleit. Mert igaza van Madáchnak: „Mindaz, ki hat, megérté századát“ igaza van Carlylenak „a gyakorlati életbe kell bele vinnünk az eszményeket“ igazad neked: „hallgatóink szíve, lelke középebe kell mintegy helyezkednünk.“

Nagyot fordult a világ — sokban más, mint régen s nekünk ebben és ennek a számára kell predikálnunk. S ha hajdan az apostolok, mikor a mennybe szállt közülök a Krisztus s egy más, új világot láttak magok körül, kezdének szólni új nyelveken; ez ma a mi hivatásunk is.

Ez a vallomás tör önkénytelenül a te ajkadra is, mikor felkiáltasz: „Nekünk új dalt kell kezdenünk!“

Igen; a Krisztusra kell néznünk, egy ideált kell alkotnunk a lelkünkben arról, hogyan predikálna ma ő, ha köztünk járna s a mai kor emberét gyógyítgatná, emelgetné ki a porból, a mai idők ezer bűnéből, nyomoruságából. Aztán meg kell kísértelnünk követni, megközelíteni ez eszményt. Lehet, hogy nem sikerül az első sem, a második sem, de a papok lelkében mégis lesz ideál, élet, mozdulás a mai fásultság helyett.

Mindketten azért rajongunk, hogy valami nemesebb, boldogabb jöjjön a lelkész, a predikátor egyénisége és munkája által e világba. De másképen képzeled te mind a kettőt, mint én.

Szerinted a lelkész legyen egy magasabb világ angyala, a ki kezében az örökkévaló evangéliommal ott fenn röpüljön hivei és ama világ fölött, melyben azok élnek. Szerinted elég, ha csak ezt az evangéliomot ragyogtatja alá, hadd

lássák, tán először ámulva, aztán szent áhitatra kelve a porban járó emberek s látásától nyerjenek erőt s szárnyat utána emelkedni.

Szerintem a pap legyen ember, járva embertestvérei közt, élve azokkal, vezetve, biztatva őket. Legyen egész lelkével az ő világáé: hiveivé gyülekezetéé. De a lelkében legyen valami a Krisztus lelkéből, hogy mikor a maga lelkét közli az övével, annak kincseit szétosztogatja, a Krisztus szelleméből is nyerjenek hallgatói. Szerintem maradjon a pap lelkek halásza s itt alant építse egész buzgósággal azt a templomot, melynek fundamentoma a Krisztus, élő kövei az igaz keresztyének.

Mindkettő ideál. Melyik szebb, jobb, melyik biztosabb záloga ama boldogabb jövőnek, melyért sohajtozunk — nem mi vagyunk hivatva eldönteni. Mindketten igyekezzünk magunkban megvalósítani a magunk ideálját annak nevében, a ki által „mindenek lehetségesek a hívőnek.“

* * *

És most kedves Kálmán! legyen vége viaskodásunknak. Én visszatérek a csendes kis szobába, bezárom a piacra nyíló ajtót.

Te — meglehet — a mester szelid mosolygásával, de a barát jóakarásával is nézted: mint próbálom meggyőződésem kardjával kiütni kezedből vítatkozásod kardját. Engem megnyugtatt, hogy ha ez nem sikerült: nem a kardom jóságán, csak a vivásban való járatlanságomon mult!

A nézők pedig talán megbocsátják, ha nem a közönség elé való volt az én bajvívásom — nem önszántomból álltam ki vele!

Békeség velünk!

Futó Zoltán.

KÖZÉLETÜNK.

Egyházkerületünk tavaszi közgyűlése.

A június 2-án megnyílt egyházkerületi közgyűlés első napját a megalakulás megtörténte után a lelkészszentelés ténye foglalta le. A lelkeket megindító, felemelő püspöki imádság után Gr. Dégenfeld József a lapunkban olvasható beszéddel nyitotta meg a gyűlést, mely tudomásul vette a szavazatbontó bizottságnak azt a jelentését, a mely szerint egyházkerületi tanácsbírákká Széll Kálmán, Sass Béla és Kiss Ferencz választottak

meg. A felszentelésre jelentkezett 98 lelkész névsora felolvastatván, megállapított, hogy okmányaik rendben vannak, annál fogva felszentelésre kik bocsáttatnak. Ezek megtörténtével a közgyűlési tagok, követte a felszentelendőket díszes seregétől, Eröss Lajos püspök és gr. Degenfeld József főgondnok vezetése alatt a nagytemplomba vonultak, hol a megállapított program szerint az ünnepélyes fölszentelés a templomot megtöltő díszes közönség jelenlétében végrehajtott. Nem csekély feladat várakozott itt a fungensekre. A felszentelendőket közül Uray Sándor debreceni vallásnár s közelebbről megválasztott debreceni lelkész tartotta a predikációt. A püspök ünnepélyes beszédét lapunkban egész terjedelmében megtalálják olvasóink, nem különben a megáldó imádságot, mellyel a szertartást befejezte. Az ifjú lelkészek külön eneke, a főiskolai énekkar himnuszai, az esperesi kar ünnepélyes éneklése, a közönség együttes eneke megannyi felemelő változatokat képeztek a meghatározott szertartás folyamatában. Déli 12 óra volt, mikor az ünneplő sereg visszatért a kollégiumba a tanácskozási terembe, hol Bede László vallásnár mondott a püspöknek, a főgondnoknak s az esperesi karnak köszönetet lelkésztársai nevében. A lelkészi oklevelek kiadásának elrendelése után dr. Baltazár Dezső esperes azt indítványozta, hogy a püspök imádsága és a főgondnok megnyitó beszédét a közgyűlés vegye be a jegyzőkönyvbe; nagyon természetes, hogy az indítványt a közgyűlés örömmel a magáévá tette.

A közgyűlés folytatására, miután a június 2-ki gyűlés a délutáni egy óra elteltével befejezést nyert június 2-an órakor került a sor. Első aktus a tegnapi ülés jegyzőkönyvének a hitelesítése volt, majd a szavazatszedő bizottságot alakította meg a közgyűlés, kiküldtven abba az eddig is abban szereplő Szikszay Zoltánt, Frater Barnabást, Szabó Lajost, Szele Györgyöt és Sinka Sándort.

Dicsőfi József főjegyző a lelkészképeségi bizottsági tagságáról benyújtotta a lemondását. Az előadó azt javasolja, hogy a lemondás ne fogadtassék el. Eröss Lajos püspök is hangsúlyozottan javasolja, hogy a közgyűlés kérje föl a főjegyző urat, hogy ezt a bizottsági tagságot továbbra is eddigi buzgóságával viselven, vonja vissza a benyújtott lemondást. Azonban minden kísérletezés hiabavalonak bizonyult, a főjegyző megmaradt elhatározása mellett; ennek következtében Sulyok István bihari espereshez fordult a közgyűlés bizalma, ki a megbízást készséggel elfogadta. A nepiskolai tanügyi bizottságban egy hely a Davidhazy Janos esperes lemondásával szintén megürült. Azonban a püspök ilyen kipróbált erőnek a részvételét nélkülözhetetlennek tartván, azt indítványozta, hogy a közgyűlés nem fogadva el a lemondást, kérje fel a nagy buzgósággal munkálkodó Davidhazy Janos esperes urat, hogy tisztét tartsa meg továbbra is. A püspöki indítványhoz a közgyűlés egyhangulag örömmel hozzájárult. A zsoltár bizottságba Eröss Lajos püspök és dr. Baltazár Dezső esperes választottak meg, a Révész Imre alap bizottságban pedig D. Erdős József theol. akad. professor.

Legelől kellett volna megemlítenem, hogy a jegyzőkönyvhitelesítés, tehát napi rend előtt Dombay Lajos, a bekesbanati egyházmegye derék esperese meleg hangon, az ő közismert ékesszólásával köszönte meg az egyházkerületi elnökségnek, a püspöknek és főgondnoknak azt az önfeláldozó buzgósággal teljesített, gondos, de fárasztó munkálkodását, amelyet az egyházmegyéje terü-

letén folyamatba vett generalis visitáció által teljesítettek. Jelezte ennek a munkának kiható nagy fontosságát, mely gazdag eredménnyel igéri meghozni a maga gyümölcsét.

A közgyűlés a maga részéről is csatlakozott a felszólaló espereshez köszönetének kifejezésével.

Folyt. köv.

I R O D A L O M.

Theologiai, bölcsészeti és egyháztársadalmi irányú cikkek repertoriuma a református egyházi folyóiratokból és a M. Prot. Irod. Társág kiadványaiból 1908-ig bezárólag.

(Folytatás.)

Böjthe Ödön: A konfirmációi káté kérdéséhez. (Erd. Pr. Közl. 1903: 343. l.)

Brocken Lajos: A magyar nyelv tanításáról népközelünkben. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1878: 100 l. stb.)

Böszörményi Jenő: A társadalmi tevékenység az egyházban. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1908: 717. l.)

Böszörményi Géza dr.: Pázmány taborának harca a kálvini praedestinatio tana ellen. (Debr. Pr. L. 1907: 308. l. stb.)

Böszörményi Sándor: Váltság a Hartmann Ede vallásbölcséletében. (S.-pataki Ref. L. 1906: 315. l. stb.)

Czeglédi Sándor: A reformáció az államra való vonatkozásában. (Dunántuli Pr. L. 1905: 767. l. stb.)

— Az egyház reformálásának szükségességéről. (Dunántuli Pr. L. 1907: 167. l. stb.)

— Hózséas próféta működése. (Dunántuli Pr. L. 1908: 787. l.)

Czékus: A mozaizmus elvei. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1846: 1057. l.)

Czékus László: Emlékezzünk régiekről. Öt régi magyar könyv ismertetése. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1886: 1649. l.)

Celder Márton: Régi magyar unitárius vallásos könyv 1575-ből. (Figyelő 1876: 203. l.)

— A protestáns szószék szabadságáról. (Figyelő 1879: 111. l.)

— A vallásszabadság kérdéséhez. (Figyelő 1879: 259. l.)

— Jogviszonyaink és a protestantizmus. (Figyelő 1879: 394. l.)

— A protestáns papokról. (Figyelő 1879: 407. l.)

— Bányász imádságok 1770-ből. (Figyelő 1879: 54. l.)

— Igehirdetés és lelkipásztorkodás. (Figyelő 1882: 133. l.)

— Krisztus és a husvéti igazság. (Figyelő 1882: 280. l.)

— Az unitarizmusról. (Figyelő 1882: 327. l.)

— Hitrokonaink gondozásáról és az evangéliom terjesztéséről. (Figyelő 1885: 1. l.)

— A magyar protestáns egyház utolsó vára. (Figyelő 1885: 206. l.)

Böszörményi Béla battonyai ref. lelkipásztor.
(1857—1909.)

A magyar református lelkészi kar egyik kiváló tagja dőlt ki váratlanul sorainkból. Egy az Ur szőlőjében hü munkás életének fonala szakadt meg hirtelen, mely bánatott hagyva maga után özvegygé lett szerető hitvese, árvaságra jutott gyermekei, az őt tisztelettel körülvevő hivei, szerető rokonai és barátai szívében, Böszörményi Béla: a gyöngéd férj, a gondosan szerető édes atya, a gyülekezeteit hiven munkálkodó lelkipásztor, az igaz barát nincs többé az élők közt; Isten bölcs végzése folytán nemes lelke a halállal vivott néhány napi erős tusa után elszállt összeomlott porsátorából.

Hogy kit vesztett Böszörményi Bélában a gyámol nélkül maradt bus özvegy 7 kis kora árvájával, a pásztorától megfosztott nyáj: a battonyai ref. gyülekezet, a békésbányai ref. egyházmegye, a társadalmi kör, a melyben forgolódott és a melynek egyik kimagasló alakja volt minden tekintetben és kit vesztettünk benne mindnyájan, a kik nemesen dobogó szívének baráti szeretetét élveztük, éreztük, tudjuk mind, a kik őt közelebről ismertük. Elhunyt pályatársunk a nemes tettek embere volt. Előtte mindenütt és mindenkor a kötelesség hü teljesítése volt a fődolog. „Mint a mező patakja mely maga körül virágzást keltve, csendesen halad medrében, úgy működött ő is pályáján, nem ismerve a szenvedélyek árját és apályait, hanem csak a kötelességek szavát.“ Krisztus volt előtte az út, igazság és élet. Szerénység, kitartó munkásság, törhetlen akarat, Isten és embertársai iránt érzett mélyes szeretet valószínűleg jellemének főbb vonásai.

* * *

Aroni családból származott. Néhai Böszörményi Pál elébb belényesujlaki, később baji ref. lelkésztől és néhány Fogarasi Róza szülőktől született Belényesujlakon, Bihar országban 1857 május hó 27-én. 1 éves korában anyatlan árva lett, de Isten megkímélte őt az árvaság keseru sorsától, mivel az elvesztett édes anya helyét hiven betöltötte nevelő anyja. Elemi iskolai tanulmányai után a közép iskolákat Nagyszalontán és Debrecenben, a theologiai akadémiát Debrecenben végezte, Gyulaváriban töltött 8 évi káplánkodása után a battonyai egyesült protestáns egyház lelkipásztorává választotta meg a békésbányai ref. egyházmegye közgyűlése 1887-ben. A battonyai gyülekezet ellenszenvvel, fagyos hidegséggel fogadta lelkipásztorául. Igen nehéz és küzdelmes volt a helyzete boldogult pályatársunknak az első években Battonyán; sok lelki küzdelmébe és fáradságos munkájába került, míg eloszlathatta az ellenszenv, a bizalmatlanság fojtó ködét; egyenként kellett megnyernie hivei bizalmát, majd tiszteletét és meleg ragaszkodását. A züllésnek indult battonyai egyházban a hivek nagyrészenek támogató jó indulatát nélkülözve, kezdte meg a munkát, az egyház építését s habár akadályról akadályra lépett, nem retent vissza, tántoríthatlan buzgósággal fogott hozzá egyháza felvirágoztatásához és sikerrel haladva előre, a battonyai gyülekezetet csakhamar úgy anyagilag, mint a hit és tiszta erkölcs terén magas színvonalra emel. Midőn hivei kezdték megismerni hogy mily sok oldalú tehetséggel, képzettséggel és nemes jellemmel megáldott lelkipásztort kaptak ők Böször-

ményi Bélában, az ellenszenv a szívekből eltűnt s a legnagyobb bizalommal és tisztelettel kezdték körül venni a fáradhatlan munkásságu és egyedül egyházának élő lelkészt, a mely tisztelet és ragaszkodás évről-évre nőtt. A diszes templom, az új és kényelmes paplak mind az ő eredményes munkájának fényes gyümölcsei. Az iskolának és tanítói laknak a kor kivánalmait kielégítő újból felépítését is megkezdte az ő lelkesítő vezetése folytán a battonyai egyház. Az új épület alapját letette már az építő mester, midőn hirtelen pásztor nélkül maradt a helyes uton járó gyülekezet. A város társadalmi életéből ráharamlott kötelességeket is hiven teljesíté elhunyt barátom. Tisztelt, nagyrabecsült tagja lett Battonya város társadalmának, a mit kivívni olyan városban, a hol magyar, szerb és oláh vegyesen lakik; a hol fényes r. kath. gör. keleti román és szerb egyházak s azoknak képzett papjai vannak, csak oly jellemű férfiúnak sikerülhetett, a milyen Böszörményi Béla volt. Hogy oly szép egyetértés és békeség honol Battonyán a különböző ajku polgárok és a különböző hitfelekezetek tagjai közt, ezért is az elismerés koszoruját érdemelte ki. Hogy jó magyar hazafi volt, arról felesleges szólanom, mert egy magyar kálvinista lelkipásztor nem is lehet más, mint jó hazafi! Sokféle elfoglaltsága mellett tudott áldozni a barátság oltárán is. A kiket baráti szívére ölelt, azok úgy ismerték meg, mint igaz és hü barátot, a ki nem csupán ajkain hordozá a barátság szent nevét, hanem szíve szeretetének teljes mellegét arasztá barátaira.

Isten, a ki titkon jegyezte az élet nagy könyvébe az ő hü munkáját, nemes cselekedetét s látta, hogy a reá bizott talentumokkal hiven sáfarkodik, megfizetett neki nyilván s a családi életben sok örömmel áldotta meg. 1890-ben megnősült, feleségül vevén Vésztőről Pap Antal káplántanító nevelt leányát: Szücs Etelkát, a kivel teljes boldogságban majdnem 19 évet töltött. Ez idő alatt szeretetök zálogául 12 gyermekkel áldotta meg a teremtés Ura a házassági frigyüket. Rajtuk betelt a CXXVIII. zsoltár jóslata:

„Feleséged házadba, mint a szőlővessző,
Gyümölcsöt szépet hozván, ha eljő az idő,
Meglátod gyermekeidet te asztalod körül,
Renddel, mint olajvesszőt,
Kikben szived örül.“

Az Istentől nyert gyermekek közül 7 van életben: 4 fiu 3 leány, a kiknek többje, midőn megállott a gondosan szerető édes atya koporsója mellett, nem is sejtette, mily nagy veszteség érte őket édes apjuk halálával. Szívének fővágya az volt, csak azt kérte mindennapi imájában Istentől, hogy adjon neki elég időt arra, e földön hogy kedves gyermekeit az egyház és haza hasznos polgáraivá és polgárnőivé felnevelhesse.

A békésbányai egyházmegye már korábban felismerte képességeit és méltányolta egyháza felvirágoztatása körül szerzett érdemeit s pénztárosává választotta. E tisztségben fényes pénzügyi tehetségét mutatta be, a battonyaiak már régen azzal honorálták, hogy a Battonyai takarékpénztár vezérigazgatójának választották és e tisztséget 10 éven át viselte. Az egyházmegye újabb tisztséggel tüntette ki a tél folyamán, a midőn az egyházmegyei tanácsbírói székbe ültette. Fáj szívünk hogy ily korán elment körünkől, mert, tudom, hogy

- A magyar protestáns egyház missiójáról. (Figyelő 1886: 1. l. stb.)
- A keresztyén vallás és a keresztyénség missiója. (Sárospat. Füz. 1866: 63. l. stb.)
- A bibliai csodák. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1877: 161. l. stb. 711. l.)
- Templomaink és kultuszunk egyszerűségéről. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1878: 417. l.)
- Czinke István*: A biblia magyarázatáról. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1895: 49. l.)
- Az új énekeskönyv előmunkalatai. (Sárospat. L. 1890: 121. l.)
- Az egyház belső építése templomon kívül. (Sárospat. L. 1890: 11. l. stb.)
- A konfirmációi oktatás és a konfirmálás. (Sárospat. L. 1891: 351. l.)
- Az énekeskönyv ügyében. (Sárospat. L. 1903: 82. l.)
- Felolvasás az új énekeskönyv próbagyűjteményéről. (Sárospat. L. 1902: 426. l. stb.)
- Czuppon Sándor*: Isten a kezdet és véget és az ember a teremtés koronája. (Figyelő 1882: 189. l.)
- Cura pastoralis*: Nők a cura pastoralis terén. (Erd. Pr. L. 1906: 156. l.)
- Tisza Kálmán a cura pastoralisról és a belmissióról. (Pr. Egyh. és Isk. L. 1901: 593. l.)
- Csák János*: János evangéliumának igaz eredetűsége. Van Osterzee után. (Figyelmező 1877: 301. l.)
- Hogy kell küzdeni a modern naturalismus ellen. Van Osterzee után. (Figyelmező 1878: 66. l.)
- Egy Szilágyi Mihály ének szerelményre vonatkozó adat. (Figyelő 1880: 160. l.)
- Csák Máté*: Lelkész a teboldyában. (Debr. Pr. L. 1904: 179. l. stb.)
- Csánki Bénéámin*: Gondolatok Ritoók Zsigmond nézetei felett. (Debr. Pr. L. 1902: 397. l.)
- Az új énekeskönyv próba kiadása. (Debr. Pr. L. 1904: 294. l. stb.)
- Csekne Ferencz*: Erkölcshöleleti tanulmányok. (Erd. Pr. Közl. 1888: 87. l.)
- A bramánizmus és budhizmus erkölcsi világnézete. (Erd. Pr. Közl. 1889: 7. l.)
- A pessimizmus morálja. (Erd. Pr. Közl. 1889: 179. l.)
- Zoroaszter erkölcsi mondásaiból. (Erd. Pr. Közl. 1889: 369. l. stb.)
- Az en kanonikám. (Erd. Pr. Közl. 1895: 38. l.)
- Agendafele polgári házasság után. (Erd. Pr. Közl. 1895: 332. l.)
- Csengey Gusztáv*: Egy remek mű a héber irodalomban. (Prot. Szemle II: 267. l. stb.)
- Jézus képe az ótestamentomban. (Prot. Szemle 1896: 11. l. stb.)
- Egy nevezetes rejtély megoldása. (Ezékiel viziója. Prot. Szemle 1906: 468. l. stb.)
- Bibliafordítási mutatóványok. (Sárospat. L. 1893: 252. l. stb.)

(Fotyt. köv.)

Dr. Barcsa János.

GYÁSZ-ROVAT.

† **Urbán Dezső.** (1871—1909.)

Mintha az újra ébredő, virágot hozó tavaszi természet is gyászba borult volna, oly borus, rideg, sűrű esőt hullató sötét felhőkkel volt terhes azon a napon, a mely mély gyászba borította az ófehértói református egyházat, az ifju özvegyet, a szerető édes apát és anyát, a testvéreket és jóbarátokat.

Urbán Dezső ófehértói református lelkész 38 éves korában f. hó 3-án agyszélhűdés következtében hirtelen elhunyt. Villámesapásként hatott e hír mindnyájunkra. Az életerős, fiatal, munkabíró lelkész ily hirtelen elmulását nem akartuk hinni.

Életrajzi adatait a következőkben adom:

A megboldogult papi családból származott, öreg édes apja jelenben is záhonyi lelkész. Theologiai tanulmányainak elvégzése után Nagy-kállóban — a káplánaival szemben erélyes, minden dologban lelkiismeretes, pontos és pedáns — Görömbey esperes mellett volt segédlelkész 2 évig. S ez reá nézve, sőt mindnyájunkra nézve, kik ott káplánkodtunk, jövő munkálkodásunknak majdnem bizonyos sikerét, hasznos gyömölesözését biztosító iskola volt.

Innen 1896-ban választotta meg lelkészének az ófehértói egyház. Itt működött 12 éven át. Működésén meglátszott a lelkiismeretes, szigorú, munkás tanító-mester kezének hatása. Ez aránylag rövid idő alatt, szegénységgel, anyagi bajokkal, adósságokkal küzdő kisdud egyházát a felvirágzás, az erkölcsi és anyagi megizmosodás utján annyira előre vitte, hogy utódjának könnyű lesz a megvetett fundamentomon tovább építeni. Lelkiismeretes, fáradhatatlan, a legapróbb részletekig körültekintő munkása volt az Ur szőlőjének. A reá bizott talentumokkal úgy sáfarkodott, mint az evangéliomi szolga, ki a reá bizott 5 talentumot megkészszerzte. Figyelme, érdeklődése kiterjedt mindenre. Munkás életének hatása meglátszott nem csak kisdud egyháza külső és belső képén, de meglátszott az ugy magán életében, mint a községi és társadalmi élet terén is.

Barátai, tisztársai mint igaz jószívű, tisztajellemű, szolgálatkész barátot mindnyájan szerettük. Meglepő és megrendítő halálát fiatal özvegye — kivel még csak 10 hónapja hogy egybekelt — öreg édes apja Urbán Mihály záhonyi lelkész, édes anyja testvérei és számos rokonság gyászolják.

Temetése f. hó 5. ment végbe óriási részvét mellett; temetésén ott voltak környékbeli tisztársai, mintegy 16-an s a szomszéd falvak intelligentiája. A háznál — a megboldogult által építtetett díszes paróchiának széles előtornácában felállított ravatal felett — alólírott tartott beszédet és imát, a templomban Szabó Lajos nyirbátori lelkész mondott a megboldogult tisztársat híven jellemző predikációt, a sirnál pedig Vas János eöri lelkész bucsuztatta el rövid szép beszédben szeretteitől, tisztársaitól és barátaitól. „A kik sokakat vezérlelnek igazságra, azok örökkön-örökké fénylenek, mint a csilagok. Találja meg a megboldogult tisztárs is méltó jutalmát, mint hűséges szolga. Legyen osztályrésze az örök világosság, az örökdicőség és az örökélet hazájában az igazaknak megígért boldogság a mi Atyánknak jobbán ülő Idvezitönkkel egyetemben.

Szabó Atadár.

Böszörményi Béla battonyai ref. lelkipásztor.

(1857—1909.)

A magyar református lelkészi kar egyik kiváló tagja dőlt ki váratlanul sorainkból. Egy az Ur szőlőjében hü munkás életének fonala szakadt meg hirtelen, mely bánatot hagyva maga után özvegygé lett szerető hitvese, árvaságra jutott gyermekei, az őt tisztelettel körülvevő hívei, szerető rokonai és barátai szívében, Böszörményi Béla: a gyöngéd férj, a gondosan szerető édes atya, a gyülekezeteit hiven munkálkodó lelkipásztor, az igaz barát nincs löbbé az élők közt; Isten bölcs végzése folytán nemes lelke a halállal vívott néhány napi erős tusa után elszállt összeomlott porsátorából.

Hogy kit vesztett Böszörményi Belában a gyámol nélkül maradt bus özvegy 7 kis koru árvájával, a pásztorától megfosztott nyáj: a battonyai ref. gyülekezet, a békésbányai ref. egyházmegye, a társadalmi kör, a melyben forgolódott és a melynek egyik kimagasló alakja volt minden tekintetben és kit vesztettünk benne mindnyájan, a kik nemesen dobogó szívének baráti szeretetét élvezték, érezzük, tudjuk mind, a kik őt közelebbről ismertük. Elhunyt pályatársunk a nemes tettek embere volt. Előtte mindenütt és mindenkor a kötelesség hü teljesítése volt a fődolog. „Mint a mező patakja mely maga körül virágzást keltve, csendesen halad medrében, úgy működött ő is pályáján, nem ismerve a szenvedélyek árját és apályait, hanem csak a kötelességek szavát.“ Krisztus volt előtte az ut, igazság és élet. Szerénység, kitartó munkásság, törhetlen akarat, Isten és embertársai iránt érzett mélyes szeretet valószínűleg szepőlten jellemének főbb vonásai.

* * *

Ároni családból származott. Néhai Böszörményi Pal elébb belényesujlaki, később baji ref. lelkésztől és néhai Fogarasi Róza szülőktől született Belényesujlakon, Bihar országban 1857 május hó 27-én. 1 éves korában anyatlan árva lett, de Isten megkimélte őt az árvaság keseru sorsától, mivel az elvesztett édes anya helyét hiven betöltötte nevelő anyja. Elemi iskolai tanulmányai után a közép iskolákat Nagyszalontán és Debrecenben, a theologiai akadémiát Debrecenben végezte, Gyulaváriban töltött 8 évi káplánkodása után a battonyai egyesült protestáns egyház lelkipásztorává választotta meg a békésbányai ref. egyházmegye közgyűlése 1887-ben. A battonyai gyülekezet ellenszenvvel, fagyos hidegséggel fogadta lelkipásztorául. Igen nehéz és küzdelmes volt a helyzete boldogult pályatársunknak az első években Battonyán; sok lelki küzdelmébe és fáradságos munkájába került, míg eloszlathatta az ellenszenv, a bizalmatlanság fojtó ködét; egyenként kellett megnyernie hívei bizalmát, majd tiszteletét és meleg ragaszkodását. A züllésnek indult battonyai egyházban a hívek nagyrészenek támogató jó indulatát nélkülözve, kezdte meg a munkát, az egyház építését s habár akadályról akadályra lépett, nem retent vissza, tántoríthatlan buzgósággal fogott hozzá egyháza felvirágoztatásához és sikerrel haladva előre, a battonyai gyülekezetet csakhamar úgy anyagilag, mint a hit és tiszta erkölcs terén magas színvonalra emelé. Midőn hívei kezdték megismerni hogy mily sok oldalú tehetséggel, képzettséggel és nemes jellemmel megáldott lelkipásztort kaptak ők Böször-

ményi Belában, az ellenszenv a szivekből eltűnt s a legnagyobb bizalommal és tisztelettel kezdték körül venni a fáradhatlan munkásságu és egyedül egyházának élő lelkészt, a mely tisztelet és ragaszkodás évről évre nőtt. A diszes templom, az új és kényelmes paplak mind az ő eredményes munkájának fényes gyümölcsei. Az iskolának és tanítói laknak a kor kívánalmait kielégítő újból felépítését is megkezdte az ő lelkesítő vezetése folytán a battonyai egyház. Az új épület alapját letette már az építő mester, midőn hirtelen pásztor nélkül maradt a helyes uton járó gyülekezet. A város társadalmi életéből ráháramlott kötelességeket is hiven teljesíté elhunyt barátom. Tisztelt, nagyrabecsült tagja lett Battonya város társadalmának, a mit kivívni olyan városban, a hol magyar, szerb és oláh vegyesen lakik; a hol fényes r. kath. gör. keleti román és szerb egyházak s azoknak képzett papjai vannak, csak oly jellemű férfiúnak sikerülhetett, a milyen Böszörményi Béla volt. Hogy oly szép egyetértés és békeség honol Battonyán a különböző ajku polgárok és a különböző hitfelekezetek tagjai közt, ezért is az elimerés koszoruját érdemelte ki. Hogy jó magyar hazafi volt, arról felesleges szólanom, mert egy magyar kálvinista lelkipásztor nem is lehet más, mint jó hazafi! Sokféle elfoglaltsága mellett tudott áldozni a barátság oltárán is. A kiket baráti szívére ölelt, azok úgy ismerték meg, mint igaz és hü barátot, a ki nem csupán ajkain hordozá a barátság szent nevet, hanem szíve szeretetének teljes mellegét arasztá barátaira.

Isten, a ki titkon jegyezte az élet nagy könyvébe az ő hü munkáját, nemes cselekedetét s látta, hogy a reá bízott talentumokkal hiven sáfarkodik, megfizetett neki nyilván s a családi életben sok örömmel áldotta meg. 1890-ben megnősült, feleségül vevén Vésztőről Pap Antal káplántanító nevelt leányát: Szücs Etelkát, a kivel teljes boldogságban majdnem 19 évet töltött. Ez idő alatt szeretetök zálogául 12 gyermekkel áldotta meg a teremtés Ura a házassági frigyüket. Rajtuk betelt a CXXVIII. zsoltár jóslata:

„Feleséged házadba, mint a szőlővessző,
Gyümölcsöt szepet hozván, ha eljő az idő,
Meglátod gyermekeidet te asztalod körül,
Renddel, mint olajvesszőt,
Kikben szíved örül.“

Az Istentől nyert gyermekek közül 7 van életben: 4 fiu 3 leány, a kiknek többje, midőn megállott a gondosan szerető édes atya koporsója mellett, nem is sejtette, mily nagy veszteség érte őket édes apjuk halálával. Szívének fővágya az volt, csak azt kéré minden napi imájában Istentől, hogy adjon neki elég időt arra, e földön hogy kedves gyermekeit az egyház és haza hasznos polgáraivá és polgárnőivé felnevelhesse.

A békésbányai egyházmegye már korábban felismerte képességeit és méltányolta egyháza felvirágoztatása körül szerzett érdemeit s pénztárosává választotta. E tisztségben fényes pénzügyi tehetségét mutatta be, a battonyaiak már régen azzal honorálták, hogy a Battonyai takarékpénztár vezérigazgatójának választották és e tisztséget 10 éven át viselte. Az egyházmegye újabb tisztséggel tüntette ki a tél folyamán, a midőn az egyházmegyei tanácsbírói székbe ültette. Fáj szívünk hogy ily korán elment körülünk, mert, tudom, hogy

mint bíró csak a szeretet és irgalom lelkével tudott volna ítélni.

Folyó hó 13-án virradóra agyszélhűdés döntötte le erős testét s három napi haláltusa után f. hó 16-án éjjeli 1 órakor megvált az élettől, itt hagyva szeretteit, a kik oly feltőn aggódtak és reménykedtek gyógyulásáért. Temetése f. hó 18-án d. u. 2 órakor volt; több ezerre menő közönség vallás és nemzetiségi különbség nélkül osztozott a család, rokonok, jó barátok és az egyház gyászában. A köny a szemekben és a sok koszoru koporsóján mind csak a fájdalom és részvét nagyságáról tanuskodtak. A háznál Csák Emil ref. kovácsházai lelkész imádkozott, a templomban Nagy Károly makói lelkész, egyházm. tanácsbíró és kir. tanácsos predikált, a temetőben Gulya György kunágotai lelkész bucsuztatta el itt maradt szeretteitől.

* * *

Eltávozá, kedves barátunk, közülünk; hamar és váratlanul távozá! Élted elfolyása hasonló volt az erdő életerős tölgyfajához, a melyet a tavaszi villám nem vártan dönt alá. Az Ur hirtelen szólított ki ez árnyékvilágból, még csak idő sem volt elbucsuzni szereteid-től. Sirat egyházad, siratnak özvegygyé lett hitvesed és gyermekeid, siratunk mi, barátaid! De a te hirtelen elmulasoddal mégis a te árván maradt családodat érte a legnagyobb veszteség. Ismerve erős hitedet, tudom, ha még egyszer szólhattál volna, utolsó szavaid a Jákob patriárka szavai lettek volna: „Ime én meghalok, de az Isten veletek lesz!” Igen, megdicsőült barátom, Isten, az özvegyek és árvák atyja a te hívségedért vele lesz a te bús özvegyeddel és vele lesz kis árvaiddal. Kedveseid miatti aggodalom ne zavarja siri álmodat! Isten megtartja életét a te hitvesednek és erőt ad neki, hogy gyermekeiteket tisztességben felnevelhesse!

És minket mindnyájunkat, a kik könyeinket ontottuk koporsódra, megvigasztal a feltámadás és viszontlátás édes hite. Hisszük, hogy még a dicsőség hazájában ha, mint te, mi is oly híven törekszünk, viszont látjuk egymást, mert:

„Nem halt meg az, ki milliókra költé
Drága élte kincsét, ámbár napja ment,
Hanem lerázván, a mi benne földi,
Egy eltető eszmévé finomul!”

* * *

Isten veled, dicsőült lélek! Isten veled!!

Kunágota, 1909 május: hó

Gulya György
ref. lelkész.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Épül a magyar kálvinista Sion.**
Magyar prot. Sion címmel a derék S. Szabó József egy hasznos hézagpótló új munkát írott,

a melyben érdekesen ismerteti egyházunk múltját és jelenét. Ezt az illusztrált szép munkát különösebben ajánljuk iskolai hatóságaink és egyházaink figyelmébe. Az év végén kiosztatni szokott ajándékkönyvnek keresve se lehetne keresni jobb és alkalmasabb ajándék tárgyat ennél. De nem erről akarok most beszámolni, hanem arról a benyomásról melyet a lefolyt kerületi gyűlés vésett a szivekbe s ez a megnyugtató tudat, hogy fejlődik, nő a szent egyház, épülnek a kis egyházak és épül a debreceni híres iskola. Ennek bizonyossága maga a lelkészavatás. 98 új lelkész állott ismét az egyház szolgálatába és esküdt fel a magyar ref. egyház zászlója alá. Több új fiók egyházunk alakult vagy van alakulóban (Magyar-Cséke, Dobrest, Nagyszentmiklós); két új anyaegyházunk lépett be az önálló gyülekezetek sorába: Nagybocksó, Mezőhegyes, (Szavazati joguk megállapított) megalakult a tizennegyedik egyházmegye is: Közép-szabolcs. A debreceni főiskolához három új tanár választott: Lencz Géza theol. doktor (dogmatikai tanszék), Jakucs István, Csürös Béla (gimnázium). Legyenek szeretettel üdvözölve sorainkban. Három új tanszékre pedig pályázat iratott ki, egy jogi tanszékre (jogbölcsezet szociologia), két bölcsészeti tanszékre (rendszeres bölcsész, első modern nyelvi tanszék). Csendben fejlődünk az egyetem elé. Intézkedés történt a tápintézet kibővítésére és az internátus ügyében is. Külön jóléti bizottság küldetett ki, mely az iskola vagyoni erejének növelésére, jövedelmének fejlesztésére, esetleg egy főiskolai pénzüntézet felállítására adjon javaslatot és készítsen munkálatot. Emelkedett hangulatban folyt le ez a fontos gyűlés, melynek folyamán többször felcsendült a lelkekben egy belső hang: épül a magyar kálvinista Sion, épülnek a kis magyar egyházak, épül és fejlődik a híres debreceni főiskola.

— **Országos református tanárgyűlés.** Az országos református tanáregyesület Rimaszombatban, június 1. és 2. napján tartja ez évi rendes közgyűlését. Az egyesületi elnökséget és az érkező tanárvendégeket dr. Kovács László polgármester fogadta. Az ismerkedési estély május 31-én történt. Másnap a választmány előzetes ülése és a református templomban tartott istentisztelet után, a vármegyei székház dísztermében kezdődött a közgyűlés, melyet Dóczi Imre elnök nagyszabásu beszéddel nyitott meg a városi egyházi és megyei kiküldött előkelőségek jelenlétében. Ott volt Szentiványi Árpád, a tiszai ev. egyházkerület felügyelője, dr. Kovács László polgármester, Szakáll Vincze árvaszéki elnök, Csabay Pál esperes, Czinke István rimaszombati ref. lelkész, továbbá az országos tanáregyesület és az orsz. ev. tanáregyesület képviselője és még sokan. Üdvözlések érkeztek a kath. tanáregyesülettől, Fáy Gyula főispántól.

Gyurkovics Emil főigazgatótól. A gyűlés első tárgya S. Szabó József debreceni kollégiumi tanár felolvasása volt a Kálvin oktatási elveiről és tanügyi politikájáról. Kálvin szerint az egyház tanít és nevel, az állam fejelem és felügyel, de semmi joga a hitbéli dolgokban. Az iskolát egészen a papságnak akarja alárendelni. Az elnevezést kegyetlen humanimusznak nevezi. Tervét sokáig nem tudja megvalósítani és végre sikerült neki egy iskolát szerveznie és megvette a genfi egyetem alapját, még pedig közadakozásból. Egymaga tizezer arany forintot gyűjtött s az iskola lelkes példák hatása folytán hatvan év alatt ötszáz hagyományt kapott. Az iskolában tért foglalt a hazai nyelv is a latin mellett és mintaképül utanozták minden felé. Nálunk Sárospatak és Debrecen főiskolái vették mintaképül. Ezután következett dr. Antal Géza pápai kollégiumi tanár felolvasása a vallástörténetről a tanítás különböző fokozatain. A vallástörténet mint tudomány a XIX. század második felének alkotása és a nyelvtörténet fejlődése hozta magával ennek fejlődését. Három évtizeddel ezelőtt egy francia író tárgyalja a vallástörténet bevitelét az oktatás különböző fokain. A népoktatás terén már szükséges némi vallástörténeti ismeret a zsidó és keresztény vallás megértésére. A középiskolai tanulmányok közé való bevitelét Hollandia kezdi meg s valóban mind a földrajz és történet, mind pedig a klasszikus nyelvek a magyar és német irodalom is nyer, ha vallástörténeti ismeretekre súlyt fektetünk. A felolvasó nem kívánja a vallástörténetnek a középiskolai fokon külön tantárgyul való felvételét. A felolvasások nagy tetszést arattak s a tárgyakhoz többen szóltak hozzá. Az első napi gyűlés befejezése után, délután egy óraker Tompa Mihály szobrát koszorúzta meg az egyesület, melynek nevében Sinka Sándor alelnök fejezte ki a református tanárság örök hálóját a nagynevű költő iránt s buzdította a dekadenciára hajló újabb költői nemzedéket Tompa követésére. A koszorúztatás után a rimaszombati református egyház és a város a főgimnázium nagy tornatermében vendégül látta a tanárokat és a város intelligenciáját. Ebed után a város és közintézményeinek megtekintése és végül este a vendégek tiszteletére nagyszerűen sikerült művészestély következett. (P. K. S.)

— A „Vasárnapi Ujság” pünkösdi száma, mely egy egész ívvel nagyobb terjedelemben jelent meg, általános feltűnést keltő visszaemlékezéseket közöl Erzsébet királynő volt bizalmas udvarhölgyétől, Festetics Mari grófnőtől a boldogult királynőről. A ritka szép emlékezés baró Dóczy Lajos közlésében jelen meg. A képek Haydn emlékével, kolozsvári új egyetemi könyvtárral, a budapesti állami nőipariskola kiállításával, a Sorompó magitzigeti ünnepevel s a párisi postássztrájkjal foglalkoznak. Szépirodalmi olvasmányok: Mikszáth Kálmán regénye, Szabócska Mihály és Bodor Aladár versei, Ady Endre novellája, Williamson angolból fordított regénye. Egyéb közlemények: Garbay György olasz legionarius arcepe és nekrológja, Pap Zoltán egy új dalának szövege és zenéje, Krajnya János és Neogrady Antal művészi képei, tárczacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, sakkjáték stb. A „Vasárnapi Ujság” előfizetési ára negyedévre 4 kor. a „Világkrónika”-val együtt 4 k. 80 fill. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság” kiadóhivatalában (Budapest IV., Egyetem-u. 4 sz. Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap” a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, fétve 2 k. 40 f.

— **Bírósági ítéletek.** Az egyházkerületi bíróság megerősítette a debreceni legutóbbi lelkészválasztást, melyet az egyházmegye is helybenhagyott volt, de ami

ellen az ítélettel elégületlen felek az egyházkerületre felebbeztek. Ellenben Murányi Jánosnak mezőturi lelkészé történt megválasztását megsemmisítették; a békési lelkészi választás ügyét pedig visszatették az egyházmegyére.

Pályázat

a földeáki káplán-tanítói állásra.

Fizetése 1. 600 k. a tanításért havi részletekben 2. 600 k. a kápláni teendőért havi részletekben 3. Szabadlakás (mely áll 4 szobából) évi kétszeri tisztogatással 4. Évenként 40 korona fűtési általány. 5. Az egyh. kerület által megállapított stóla.

Megjegyzések: a) Az egyház anyásítás alatt áll, tehát a megválasztandó káplán-tanító hivatali ideje az anyásítás bevégeztéig tart. b) Anyásítás után a lelkész-tanítói állás új pályázat útján fog betölteni. c) Amennyiben tanítói oklevéllel bíró s. lelkész fog megválasztatni, a tanítói fizetés 1000 koronára leendő kiegészítését a makói anya-egyház kérelmezni fogja az államtól.

Pályázati határidő június 18.

Az állás a választás után azonnal elfoglalható, de szeptember 1-re okvetlen elfoglalandó.

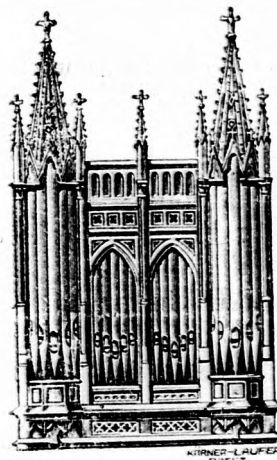
Pályázatok a makói ref. egyház elnökségéhez adandók be. Makó, 1909. május hó 12-én.

A makói ref. egyháztanács.

Csak első
dijakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
orazágos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitünő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezésű

Orgonák

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitünő hang

HARMONIUMOK minden nagyságban.

Elektromos fújtató készülékek.

Árjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Hegedüs és Sándor

Protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában

DEBRECENBEN.

Megjelent és kaphatók:

- Eröss Lajos.** Apothétika. Ára: vászonkötésben 8 kor.
- Eröss Lajos.** Budhista katekizmus. Németből fordítva. Ára: füzve 3 korona. Vászonkötésben 4 korona.
- Sz. Kiss károly.** Estéli órák. I. Ára füzve 3 k. Vászonkötésben 5 korona.
- Jancsó Sándor:** Kálvin János élete és egyházpolitikája. Ára füzve 2 kor. Vászonkötésben 4 korona.
- Nagy Károly:** Kálvin theológiája. Ára Vászonkötésben 6 kor.
- Babay Kálmán.** Ravatal mellett I. Ára: Vászonkötésben 6 korona.
- Nyáry Pál.** Szoroskapu. Ára: füzve 4 kor, Vászonkötésben 6 korona.
- Jánossi Zoltán.** Papi dolgozatok III. (közönséges egyházi beszédek) Ára: vászonkötésben 6 korona.
- Mitrovits Gyula.** Papi dolgozatok III. Ára: vászonkötésben 1 korona.
- S. Szabó József.** Debreceni Lelkészi Tár. (Gyakorlati ref. papi lexikon) VI. Ára: vászonkötésben 10 korona.
- Zsiray Károly:** Kongrua kézikönyv. Ára füzve 1 kor. 50 fill.
- Dr. Kun Béla.** Kálvin egyházalkotmánya. Ára 2 korona.

” ” Magyar református egyházalkotmány. Ára 7 korona.

Konfirmációra való káté. Készítette Sz. Papp István. Közreboesátotta Révész Bálint. Átdolgozta S. Szabó József. Ára 30 fillér.

— Dr. Láng szanatóriumában felvétetnek —
elme- és ragályos bajok kivételével — bármely betegségben szenvedők. Napi ápolási díjak 6 koronától 12 koronáig. Külön szobák és közös kórtermek. Roentgenlaboratórium, elektromos gyógyeszközök, legmodernebbül felszerelt műtőterem. Az intézet bárki által, bármikor megtekinthető, tudakozódásokra az intézet tulajdonosa készséggel szolgál felvilágosítással. Cim: Dr. Láng szanatórium. Debrecen, Kossuth-utca 39 szám.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Debrecen, Piac-u. 69. sz.

Kölcsönöket ad: 1. Kezességre egy vagy több elfogadható kezes jótálása mellett, még azon esetben is, ha a kezesek nem szövetkezeti tagok. 2. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 3. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre. 4. Előleg kölcsönöket a fizetett összeg kilenc-tizedrészt erejéig, kezesség nélkül.

Minden 100 korona kölcsön heti 50 fillérjével fizethető vissza, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

A törzsbetétek 6 százalékos jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármely napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít. A törzsbetét befizetések a hét bármely köznapján a hivatalos órák alatt eszközölhetők.

Vidéki tagok befizetését megkönnyítjük az által, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

Az intézet tagjainak száma öt évi fennállás alatt 4500-ra emelkedett a kik 20260 törzsbetétre több mint **Egy millió** koronát fizettek be. A kihelyezett kötvény állományunk pedig ez idő szerint a 1.600.000 koronát meghaladja.

Dr. Ferenczy Gyula,
alelnök.

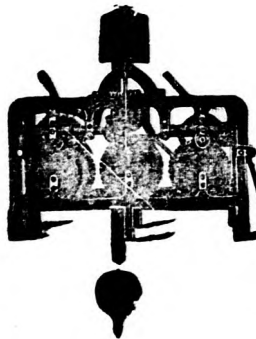
Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

ifj. Widdor Sámuel,
ügyv. igazgató.

Toronyórák

palota-, városi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =
Budapest, VII., Csömöri-u.
50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Orgona - Harmoniumok.

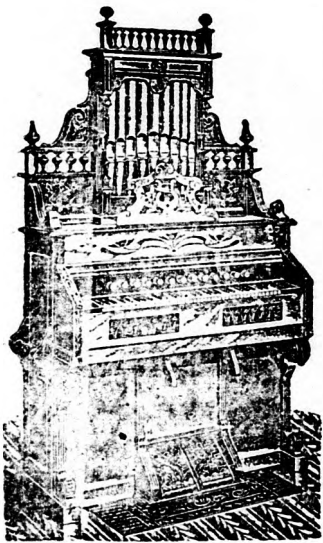
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes huros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangol nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tárógató; általánosan elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

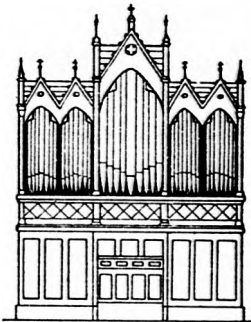
Orgonagyár.

villamos gépekkel berendezve

Rieger Ottó

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi és párisi kiállításon valamint a pécsi országos kiállításon kitüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett szállít kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pnematikus) és villamos tartós, nemeshangu orgonákat.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Tervezetek és rajzok díjmentesen.

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern atlyukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-dűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb han-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 467 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkal való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekek, kötszerek, desinficiálószeresek Creolin, Carbol, mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugyszintén nagy választék mindenféle gumiárukban sérvkötyőkben, valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

**A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,
cserjék, rózsák, fenyők.**

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

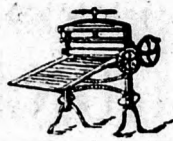
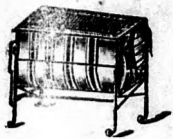
Dus főárjegyzék ingyen

Új papi diszegyenruha!

Az 1908. évi Október hó 5-én tartatott Orsz. Lelkészegyesületi gyűlés Budapesten elhatározta, hogy a lelkeszi kar részére a már ismertetett s időszerűsége folytán nélkülözhetetlen diszes egyenruhát ajánl ünnep alkalmakor való viselésre, hogy az egyházi méltóságot jobban kiemelje az egyforma külsőben rejlő erőt és az összetartozandóságot fokozza. Nemes Mihály történelmi festőművész az O. R. L. E. megbízása folytán tervezett ilyen diszes tógát, övvel; palástot kun-süveggel. Ezen tervet az Orle. elfo adta s tagjainak ajánlotta. Ezen diszes ruhákat Szántó József papi szabó első hmvásárhelyi diszmagyarruha készítő, szabó mester stilszerűen és a legjutányosabb árban készíti. Egyházkerületi és egyházmegye gyűlésekre elmegy saját költségén. Bemutatja ott a minta ruháit s a megrendelőknek mértéket vesz. Vagy mérték megküldése esetén is eltudja készíteni azt. Pontos kivitelért szavatol. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ez ügyben képes árjegyzéket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve

Szántó József szabómester nyujt,
Hódmezővásárhelyről.

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweiszi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött

vaskályhák.

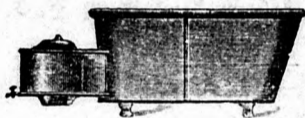
Minden szerkezetű vas- és porcellánburkolatu konyhák. Multiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-rendszerű ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosdókészletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

baktai EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőczőn

Ung megye

Alapítva 1793-ban.

Budapesten

VI. Lehel-u. 8/a.

Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kívánt összhangban, a legnagyobb felelősség mellett. Felszerelt új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknel fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy em-er által egyszerre több harang is huzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczőn közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelt Budapesten az európai híru Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőczőn a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár megyék területén a következő egyházak kaptak harangokat: u. m. Hajdúnás, Hajdudorog, Hajduböszörmény, Hajdubátház, Hajduszabolcs, Balmazújváros, Püspökkladány, Nádudvar, Debreczen, Mikepércs Derecske, Bagamér, Baránd, N. Váradi, N. Szalonta, N. Bajom, N. Léta, N. Szántó, Berettyóújfalui, Ér-Diószegi, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpuszpóki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzesgyarmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pécseg, Gálospetri, Tiszavalk, Tiszalucz, Arpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihardiószegi Feketebátor, Szakál. stb.

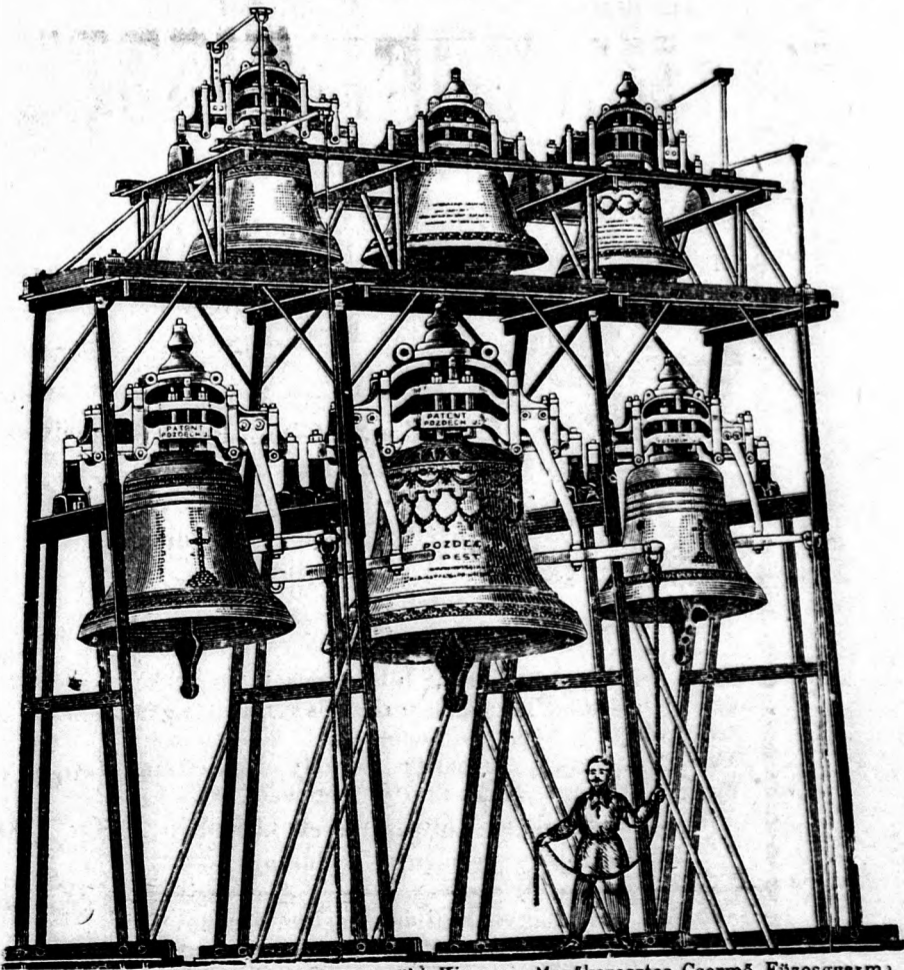
CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Váci-körút 63,
Által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnánk

Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, űszítő-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecs kavágók, répavágók, kukoriczamorzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes acél-akék, 2- és 3-vasu akék és minden egyéb gazdasági gépek.

Képviselőt és bizományi raktár

Laczka László

géplakatos mester
Debrecen,
II. Bethlen-utca 48. sz.

22!
1.5.5

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu“ gyógyszerháza a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek eredeti árakban szerezhetők be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és ércöntődeje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lódítható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-alványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre való kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen es bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel iteltetve.

Nyomatott a Debreceni Protestáns Lap könyvnyomdájában.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elválok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel“ (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel“, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel“ (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel“ (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangú és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonáikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangú harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszés szerinti rajz és változat összeállítással rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.